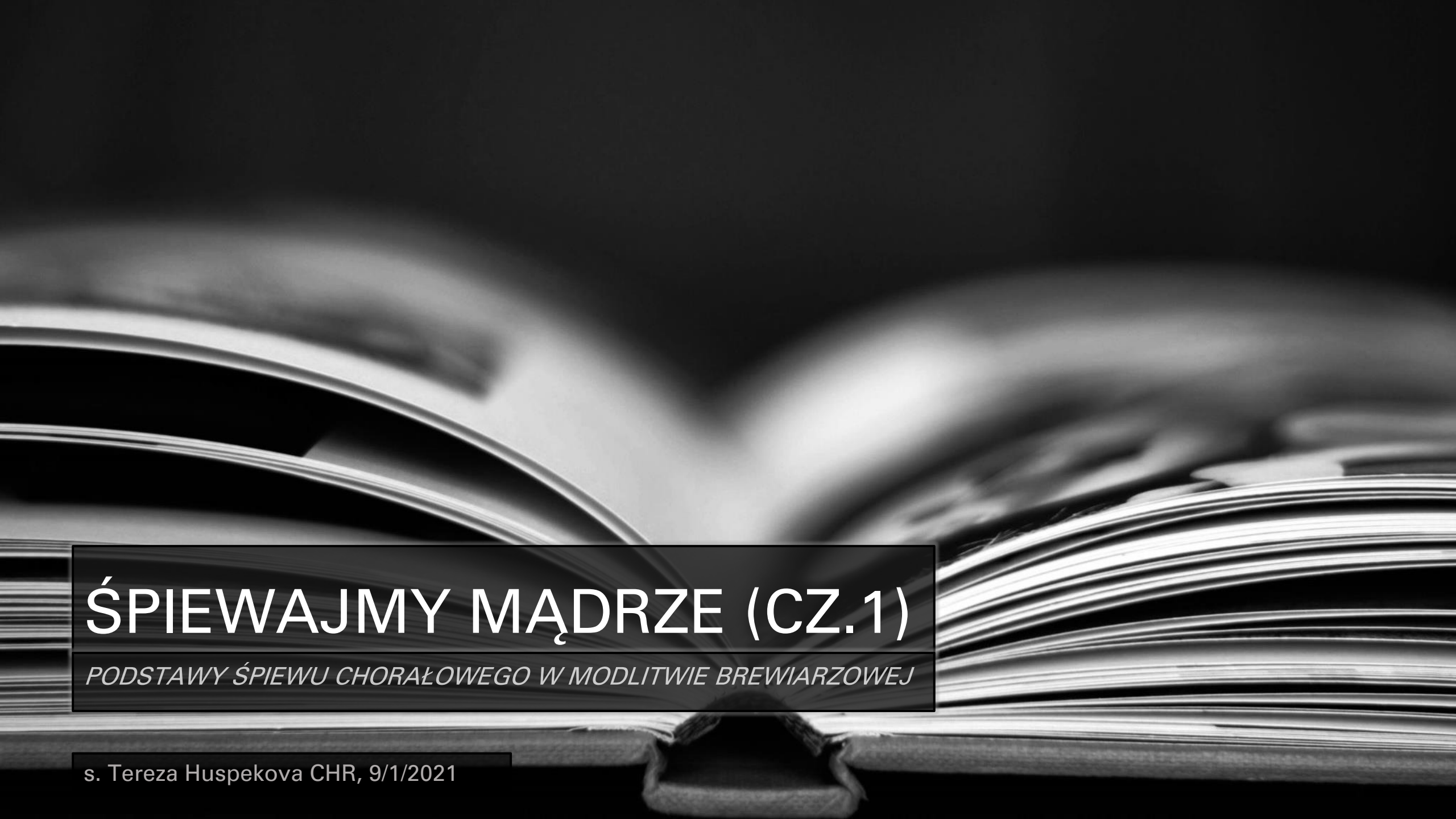

ŚPIEWAJMY MĄDRZE (CZ.1)

PODSTAWY ŚPIEWU CHORAŁOWEGO W MODLITWIE BREWIARZOWEJ

s. Tereza Huspekova CHR, 9/1/2021

SESJA „ŚPIEWAJMY MĄDRZE”: *CO, PO CO I DLA KOGO*

„DLA KOGO”

- Dla tych, którzy chcieliby się modlić liturgią godzin korzystając ze śpiewu gregoriańskiego i szukają inspiracji („**początkujący**”)...
- ...lub którzy już się z chorałem zetknęli, ale chcieliby przypomnieć sobie **podstawy**

„PO CO”

- Aby podać wprowadzenie do tematu i zaoferować wskazówki dla **dalszych poszukiwań**
- Aby pokazać tradycję śpiewu gregoriańskiego jako specyficzną **szkołę duchowości**

„CO”

- Przedstawienie **zasadniczych aspektów** śpiewu gregoriańskiego, które mają znaczenie dla duchowego przeżywania modlitwy liturgicznej
- Przedstawienie **konkretnych propozycji** możliwości zastosowania melodii chorałowych w modlitwie tekstami liturgii godzin w języku narodowym

STRUKTURA SESJI

1. Znaczenie muzyki i śpiewu w liturgii Kościoła (dokumenty Kościoła)
2. Istotne cechy śpiewu gregoriańskiego w kontekście modlitwy liturgią godzin
3. Wskazówki praktyczne: propozycje melodii dla tekstów Jutrzni i Nieszporów w języku polskim

„PSALLITE SAPIENTER” (PS 47/6 VLG)

Śpiewajcie Panu pieśń nową, * śpiewaj Panu, ziemio cała.

Śpiewajcie Panu, sławcie Jego imię, * każdego dnia głoście Jego zbawienie.

Głoście Jego chwałę wśród wszystkich narodów, * rozgłaszajcie cuda Jego pośród wszystkich ludów.

Uwielbiajcie Pana w świętym przybytku; * zadrżij, ziemio cała, przed Jego obliczem.

Niech się radują niebiosy i ziemia weseli, * niech szumi morze i wszystko, co je napełnia.

Niech się cieszą pola i wszystko, co na nich rośnie, * niech wszystkie drzewa w lasach wykrzykują z radości.

Pan będzie świat sądził sprawiedliwie, * a ludy według swej prawdy.

(Ps 96/5)

ZNACZENIE MUZYKI I ŚPIEWU W LITURGII KOŚCIOŁA

WEDŁUG WYBRANYCH DOKUMENTÓW KOŚCIOŁA W XX WIEKU

Wybrane dokumenty Kościoła w XX wieku

- I. Muzyka i śpiew w liturgii Kościoła
- II. Śpiew w liturgii godzin (OWLG)

I. MUZYKA I ŚPIEW W LITURGII KOŚCIOŁA

1. Muzyka kościelna, jako część istotna uroczystej liturgii, dąży do jednego i tego samego z tą ostatnią celu, tj. ***do powiększenia chwały Bożej, do uświęcenia i zbudowania wiernych, do podniesienia uroku i świętości ceremonii kościelnych***, a chociaż głównym jej zadaniem jest przybranie mającego przez wiernych być zrozumianego tekstu liturgicznego w odpowiednią melodię, to niemniej ważnym ***uwydatnienie tekstu***, by wiernych łatwiej pobudzić do nabożeństwa i lepiej przygotować do przyjęcia owoców łaski, przywiązanych do pobożnego udziału w tymże nabożeństwie.

(Pius X, Motu proprio *Tra le sollecitudini*, 1903)

I. MUZYKA I ŚPIEW W LITURGII KOŚCIOŁA

23. W ogóle godnym potępienia nadużyciem jest, stawiać liturgię w obrzędach kościelnych na drugim miejscu, jakoby była sługą muzyki. Pamiętać należy, że **muzyka jest tylko częścią liturgii** i służyć jej winna.

(Pius X, Motu proprio *Tra le sollecitudini*, 1903)

I. MUZYKA I ŚPIEW W LITURGII KOŚCIOŁA

Wśród tylu i tak wielkich darów, którymi Bóg, będący sam najdoskonalszą w sobie harmonijną jednością, ozdobił stworzonego na swój obraz i podobieństwo człowieka... poczesne miejsce zajmuje muzyka... Nikogo to nie dziwi, że Kościół tak czujnie troszczył się o muzykę świętą. **Chodzi tu bowiem nie o zasady estetyki czy techniki muzycznej**, którymi się ma rządzić ta szlachetna sztuka, lecz o obronę jej dostojeństwa z powodu powołania jej do tak ważnej sprawy, jak **oddawanie czci Bogu**... W świetle tych zasad sztukę... należy zaliczyć do najszlachetniejszych przejawów ducha ludzkiego, jako wyrażenie za pomocą ludzkich środków nieskończonego piękna Boga i jako odbicie Jego obrazu...

Gdy... inne rodzaje sztuki... przygotowują tylko godne miejsce i ramy świętym obrzędom, **muzyka bierze czynny udział w samym sprawowaniu świętych obrzędów.**

(Pius XII, Encyklika *Musicae Sacrae Disciplinae*, 1955)

I. MUZYKA I ŚPIEW W LITURGII KOŚCIOŁA

Tradycja muzyczna całego Kościoła stanowi skarb nieocenionej wartości, wybijający się ponad inne sztuki, przede wszystkim przez to, że **śpiew kościelny związany ze słowami** jest nieodzowną oraz integralną częścią uroczystej liturgii.

Toteż muzyka kościelna jest **tym świętsza, im ściślej wiąże się z czynnością liturgiczną**, już to serdeczniej wyrażając modlitwę, już też przyczyniając się do jedności, już wreszcie nadając uroczysty charakter obrzędom świętym.

Czynność liturgiczna przybiera **godniejszą postać**, gdy służba Boża odbywa się uroczyście ze śpiewem, przy udziale asysty i z czynnym uczestnictwem wiernych.

(Sobór Watykański II, Konstytucja o liturgii *Sacrosanctum concilium*, 1963; nr 112,113)

I. MUZYKA I ŚPIEW W LITURGII KOŚCIOŁA

Czynność liturgiczna przybiera postać bardziej dostojną, gdy jest połączona ze śpiewem; biorą w niej udział duchowni różnych stopni, wykonując przypadające im funkcje, i lud czynnie w niej uczestniczy. Dzięki takiej postaci modlitwa nabiera szczególnego namaszczenia... a całość odprawianych obrzędów jest **obrazem i zapowiedzią tego, co dokonuje się w świętym mieście Jeruzalem...** W tym celu jest rzeczą konieczną, by **części przeznaczone z założenia do śpiewu, były rzeczywiście śpiewane** i to z uwzględnieniem rodzaju i formy, jakie im odpowiadają.

(Święta Kongregacja Obrzędów, Instrukcja o muzyce w świętej liturgii *Musicam sacram*, 1963; nr 5,6)

I. MUZYKA I ŚPIEW W LITURGII KOŚCIOŁA

Muzyka a zwłaszcza śpiew, jest nie tylko ozdobą uroczystej liturgii, ale jest jej **integralną częścią**... Śpiew bowiem sprzyja zjednoczeniu zgromadzonych i **otwiera ich dusze** na tajemnice roku liturgicznego.

(Instrukcja Episkopatu Polski o muzyce liturgicznej po Soborze Watykańskim II, 1979; nr 4)

I. MUZYKA I ŚPIEW W LITURGII KOŚCIOŁA

Liturgia z natury swej jest nie tylko otwarta na muzykę, lecz wręcz się jej domaga. **Muzyka w liturgii nie jest jej „oprawą”, ale integralnie wiąże się z celebracją świętych obrzędów.** Może być szczególnym sposobem uczestnictwa w świętych obrzędach, w tajemnicy wiary.

(Instrukcja Episkopatu Polski o muzyce kościelnej, 2017; nr 6)

I. MUZYKA I ŚPIEW W LITURGII KOŚCIOŁA

Podsumowanie:

- Muzyka jest nie jest tylko tłem lub „ozdobą” liturgii, lecz jej **integralną częścią**.
- Muzyka powinna **służyć liturgii** (nie ją przesłaniać – liturgia nie może stanowić okazji do wykonania utworów muzycznych!).
- Celem muzyki w liturgii jest powiększenie **chwały Bożej oraz zbudowanie i uświęcenie wiernych**.
- Muzyka powinna **otwierać serca** wierzących na tajemnice sprawowanych obrzędów.
- Śpiew liturgiczny powinien służyć **uwydatnieniu tekstu**.

II. ŚPIEW W LITURGII GODZIN (OWLG)

OWLG = Ogólne wprowadzenie do Liturgii Godzin

(zob. *Oficjum śpiewane*, nr 267-284)

„Wszystkim, którzy odmawiają oficjum w chórze lub wspólnie, zaleca się usilnie, by **odprawiali je ze śpiewem**, ponieważ **bardziej jest to zgodne z tego rodzaju modlitwą**; czyni ją bardziej uroczystą i pełniej wyraża jedność serc oddanych wielbieniu Boga.” (nr 268, zob. MS)

II. ŚPIEW W LITURGII GODZIN (OWLG)

Chociaż struktura oficjum została odnowiona tak, by nadawało się ono i **do prywatnego odmawiania**, to jednak większość tekstów ma **charakter liryczny**, a to się pełniej uwydatnia, **gdy się je śpiewa**. Odnosi się to przede wszystkim do psalmów, pieśni, hymnów i responsoriów. (nr 269)

II. ŚPIEW W LITURGII GODZIN (OWLG)

Śpiew w Liturgii Godzin nie jest tylko jakąś piękną oprawą zewnętrzną, ale raczej **płynie z głębi duszy** rozmodlonej i wielbiącej Boga...

Godne są pochwały **zespoły chrześcijan różnego stanu**, które się starają jak najczęściej stosować tę formę modlitwy... [C]hwała oddawana Bogu przez Kościół nie jest ani przez swoje pochodzenie, ani przez swą naturę wyłączną własnością kleru albo mnichów; stanowi **własność całej społeczności chrześcijańskiej**. (nr 270)

II. ŚPIEW W LITURGII GODZIN (OWLG)

Śpiew **psalmów** niemało się przyczynia do pełnego ich zrozumienia, a więc należy przynajmniej **zawsze pamiętać o tym ich poetycko-muzycznym charakterze**. W miarę możliwości powinny one być raczej śpiewane, chociażby w ważniejsze dni i Godziny, zgodnie z ich pierwotnym przeznaczeniem.

Hymny także są pokarmem modlitwy, nawet tylko recytowane, jeśli posiadają bogatą treść teologiczną i stoją na wysokim poziomie artystycznym. Jednakże przez samą swoją naturę **domagają się śpiewu**. Dlatego też zaleca się je śpiewać w miarę możliwości we wspólnym odprawianiu oficjum. (nr 278-280)

II. ŚPIEW W LITURGII GODZIN (OWLG)

Oficjum śpiewane ma bez wątpienia swoje zalety, jeśli śpiew stoi na wysokim poziomie artystycznym i duchowym, jednak pożyteczniejszym będzie **wprowadzenie pewnego stopniowania** w stosowaniu śpiewu. (nr 273)

II. ŚPIEW W LITURGII GODZIN (OWLG)

Nade wszystko jednak ważne jest to, **by odprawianie oficjum nie stało się sztywne i sztuczne**, skrępowane myślą o dostosowaniu się wyłącznie do normujących je przepisów, ale **by odpowiadało prawdzie życia**. Najpierw więc trzeba się o to starać, **aby w duszach zrodziło się pragnienie autentycznej modlitwy Kościoła** i by "radością ich było wysławiać Boga" (por. Ps 147 A). (nr 279)

II. ŚPIEW W LITURGII GODZIN (OWLG)

Podsumowanie

- Modlitwa brewiarzowa przeznaczona jest dla **całej** społeczności wierzących – to dotyczy także **śpiewu** w liturgii godzin (*języki narodowe).
- Znaczna część tekstów liturgii godzin ma charakter **liryczny** – śpiew **podkreśla ich charakter** (*psalmy, hymny).
- Należy jednak pamiętać o **stopniowości** (recytacja, śpiew); sposób sprawowania liturgii godzin powinien **sprzyjać modlitwie**, nie jej przeszkadzać.

PSALLITE DOMINO SAPIENTER

173. *Psal. V. in Canto David.*
est omnibus obtemperā-tibus si-bi
causa salutis aeternae, appropinquat a-

Psal. V. in Canto David.
Ade-

Elavi Dominum; & incedite mihi.
Christus.
Graduale.
2. 1.
Non habemus Pontificem
non possit compari infirmitatibus
suis; tentatum autem per omnia
familiaritatem abique peccat-

Christus dilexit nos, & tra-
sit semetipsum pro nobis oblatio-
& hostiam Deo in odorem
vitalis.
desidero desideravi hoc Pas-